

Genel Ağ (İnternet) Sözlüklerinde İntikam/Öç ve İlgili Kavramlar The Concept of Revenge in Web Dictionaries

Bahadır Güneş*

Özet:

Bu çalışmada genel ağ ortamında faaliyet gösteren Ekşi Sözlük, İTÜ Sözlük, Uludağ Sözlük, KTÜ Sözlük, Antisurtimes gibi sözlüklerde intikam/öç, kin, nefret, öfke, hınç kavramları üzerinde durulacaktır.

Anahtar Kelimeler: Genel ağ, İntikam, Öç, Kin, Nefret, Öfke, Hınç.

Abstract:

In this study general networks such as Eksi Dictionary, ITU Dictionary, Uludag Dictionary, KTU Dictionary, Antisurtimes are examined in view of expressions on feelings of revenge, hatred, grudge, anger.

Keywords: Internet, Revenge, Hate, Grudge, Anger.

Giriş

Teknolojik gelişmelere paralel biçimde bilginin yayılabilirliğinin artması, hemen her meslek ve yaş grubundan insana genel ağ aracılığıyla istediği bilgiye ulaşabilme imkânı vermiştir. Bu, bilgi paylaşımını da aynı hızla artırmıştır¹. Ayrıca teknoloji ile birlikte toplum hayatına birçok yenilikler girmiş ve bu yeniliklerden bazıları yeni kültür alanları

---

* Bahadır Güneş, Karadeniz Teknik Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü Araştırma Görevlisi, Trabzon.
bahadir.gunes@hotmail.com

¹ Benzer düşünceleri dile getiren Erman Artun, bilgi teknolojilerindeki ilerlemenin, beraberinde getirdiği değişim ve yenilik düşüncesinin yanında, bilgi paylaşımının gelişmesine de katkı sağladığını belirtmiştir. Erman Artun, "Günümüz İnternet Ortamında Türkoloji Araştırma Merkezleri Web Sitelerinin Türk Kültürünün Tanıtımına Katkıları", http://turkoloji.cu.edu.tr/makale_bilgi_sistemi, s. 3. (15.03.2010)

oluşturmuştur. Genel ağ da kültür kodlarının üretilmeye ve tüketilmeye devam ettiği bu yeni kültür alanlarının bir tanesi haline gelmiştir².

Genel ağ ortamındaki bu bilgi yayılımına bağlı olarak farklı hizmetler veren birçok site faaliyete geçmiştir. Bu tür sitelerde bireye bilgiye ulaşma yanında, çeşitli konularda yorum yapma imkânı da sağlanarak az bir zaman içinde fikir alış verişi yapılabilmesi sağlanmıştır. Bilgi alış verişindeki hızın ön plana çıkmasında genel ağ kullanıcısının, bilgisayar ekranında okuduğu yazıya ilişkin tepkisini veya yorumunu herhangi bir araç gerece ihtiyaç duymadan sayfasındaki ilgili yere tıklayarak anında iletebilmesi önemli ölçüde etkilidir.³

Günümüzde değişik amaçlarla kurulmuş, farklı hizmet veren birçok site vardır. Genel ağda etkin bir şekilde kullanılan sitelerden biri de okuyucu ve yazar yorumlarına dayalı sözlüklerdir. Bu tür sitelerde de birçok genel ağ sitesinde olduğu gibi, anlatımı etkili kılmak için birtakım kısaltmalar veya kelimelere fazladan harf ekleme yoluyla yapılan vurgulara başvurulmaktadır. Ancak bu tür kullanım özellikleri dil ve imla üzerinde olumsuz etki bırakması bakımından sıklıkla eleştirilen sonuçlar ortaya koymaktadır.⁴

Genel ağda faaliyet gösteren sözlükleri de bu kapsamda değerlendirmek yanlış olmayacaktır. Genelde sözlük formatının temeli, girilen maddelerin bir tanım oluşturması veya bir örnek vermesine dayalıdır⁵. Ancak bunun yanında farklı çağrışımlara dayalı yorumlara da rastlanmaktadır. Bu tür yorumlara konu olan intikam/öç, kin, nefret, öfke ve hınç kavramları için yapılan değerlendirmeler de bu bağlamda ilgi çekicidir. Söz konusu kavramlar, ilgili sitelerde yapılan yorumlara göre insana veya canlıya, nesneye ve duyguya yönelik olmak üzere toplam üç başlık altında değerlendirilebilir.

---

² Sibel Kocaer, “Bir Sosyal Kontrol Aracı Olarak Beddualar ve İnternet”, *Millî Folklor*, S. 75, 2007, s. 30. Genel ağın bugünkü işlevselliği birçok yönden olumlu katkı olarak görülse de söz konusu kavramın başta eğitim olmak üzere birçok alanda olumsuz etkilerinin olduğunu ileri sürenler de yok değildir. Eğitimde ihtiyaçlara göre programlar hazırlanarak bilgisayar ve genel ağdan yararlanılması gerektiğini ileri süren Mustafa Zülküf Altan’a göre yanlış olan, genel ağın kullanımından çok, bu evrensel aracın eğitimde kurtuluş yolu olarak görülmesi ve tek başına yeterli olduğunun düşünülmesidir. Mustafa Zülküf Altan, “İnternet ve Eğitim”, *Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, S. 23, 2007/2, s. 570.

³ Hamza Çakır-Hakan Topçu, “Bir İletişim Dili Olarak İnternet”, *Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, S. 19, 2005/2, s. 76.

⁴ Mehmet Kara, konuyla ilgili çalışmasında genel ağda Türkçenin kullanımında yapılan hatalara değinerek bu yanlışların oluşmasında yabancı dil ve buna bağlı olarak yabancı kültürün etkisinde yetişen bireylerin kendi dil ve kültürlerine yabancı kalmalarının etkisini vurgulamıştır. Mehmet Kara, “İnternet Türkçesinin Çılgılığı: Türkçe Dili (!) ve Diğerleri”, *Akademik Araştırmalar Dergisi*, S. 30, 2006, s. 157-70. Ayrıca genel ağın ve dolayısıyla yabancı dilin Türkçeye etkileri, bu etkilere karşı yapılan çalışmalar, genel ağ ortamında Türkçenin kullanımı ve yazımı konusunda ayrıntılı bilgi için bk. Şükrü Halûk Akalın, “Bilişim Türkçesi”, *Türk Dili*, C. 2002/2, S. 609, Eylül 2002, s. 472-481; Faruk Yıldırım-B. Tahir Tahiroğlu, “İnternette Türkçe Kullanımı Sorunları”, *Türkçenin Çağdaş Sorunları*, (Hzl. Gürer Gülsevin-Erdoğan Boz), (2. Baskı), Gazi Kitabevi, Ankara 2006, s. 361-378.

⁵ Aslı Uçar, “Ekşi Sözlük: Format Sözlükçüleri Gözetliyor”, *Millî Folklor*, S. 71, 2006, s. 42.

1. İnsanlara veya Canlılara Yönelik Değerlendirmeler

İntikam/Öç

İntikam/öç, Türkçe Sözlük'te "Kötü bir davranış veya sözü cezalandırmak için kötülükle karşılık verme isteği ve işi"⁶ şeklinde tanımlanmaktadır. Elde edilen verilere göre genel ağ sözlüklerinde intikam/öç kavramının insana veya canlılara yönelik ele alınışı birkaç şekilde olabilmektedir. Bu değerlendirme biçimlerinden biri, söz konusu kavramın yaptığı çağrışımı söylemektir. Bu tür değerlendirmelerde intikam/öç için, "bir kız ismi"⁷ ve "Bir erkek ismidir."⁸ gibi yorumlar yapılmaktadır. Bu tür ifadelerde genellikle "bir kız" veya "bir erkek" tarafından duygusal buhrana uğratılmışlık söz konusudur. Bunun yanında intikam/öç kimilerine göre, "Kevin Costner ve Anthony Quinn'in başrollerini oynadığı, Tony Scott'ın yönettiği bir filmin Türkçeye çevrilmiş ismi",⁹ "İhtiyar Delikanlı isimli filmin konusu"¹⁰dur. Ayrıca intikam/öç, "Bir Sansar Salvo şarkısıdır."¹¹ ve "Ozan Orhon'un şarkısının adıdır."¹² Daha değişik bir bakış açısına göre ise, "Elinde mor çiçeklerle kapıyı çalan bir palyaçodur."¹³

İntikam/öç kavramı ile ilgili yapılan değerlendirme şekillerinden biri de ilgili duygu veya davranışın yapılması veya yapılmaması gereken bir hareket olduğuna yöneliktir. Kimi için intikam/öç "Kulağa bazen kötü gelse de verilmiş en büyük borçtur kalbi kıran kişiye (ve) alınması gerekir günü geldiğinde."¹⁴ veya "kişinin yaşadığı acıyı karşısındakine yaşatması; hatta aradan geçen zamanın faizini ödetmesi"¹⁵dir. Bu düşünceye karşı olanlara göre ise, "Kötüden kötülük kapmaktan başka bir şey değildir."¹⁶ ve "İnsanın ancak kendisine yapabileceği en büyük kötülüktür."¹⁷

İntikam/öç duygusu bireyin zihninde sadece duygusal nedenlerden ötürü oluşmaz. İntikam/öç kimisi için "Uzun yolculuk sırasında, otobüste 'yolculuk nereye' diye soran ve hiç durmadan lahmacun yiyen, omzuma yaslanıp uyuyan, otobüsten inerken üstüme devrilen,

⁶ *Türkçe Sözlük*, (10. Baskı), TDK Yayınları, Ankara 2005, s. 1529.

⁷ <http://sozluk.sourtimes.org> (17.02.2010). Metinde ilgili sitelerden yapılan tırnak içi alıntılardaki yazım yanlışları anlamı bozmayacak şekilde, *Yazım Kılavuzu*, (24. Baskı), TDK Yayınları, Ankara 2005'ten hareketle düzeltilmiştir.

⁸ <http://sozluk.sourtimes.org> (17.02.2010).

⁹ <http://sozluk.sourtimes.org> (17.02.2010).

¹⁰ <http://www.uludagsozluk.com> (21.02.2010).

¹¹ <http://www.itusozluk.com/index> (21.02.2010).

¹² <http://www.itusozluk.com/index> (21.02.2010).

¹³ <http://sozluk.sourtimes.org> (17.02.2010).

¹⁴ <http://sozluk.sourtimes.org> (17.02.2010).

¹⁵ <http://sozluk.sourtimes.org> (17.02.2010).

¹⁶ <http://sozluk.sourtimes.org> (17.02.2010).

¹⁷ <http://sozluk.sourtimes.org> (17.02.2010).

ortalama 200 kilo olduğunu tahmin ettiğim kadını bulup midesine bir polisten aşırduğım kelepçeyi takarak almak istediğim şey”dir.¹⁸

Kin

Kin kavramı Türkçe Sözlük’te, “Öç almayı amaçlayan gizli düşmanlık, garaz”¹⁹ biçiminde tanımlanmıştır. Genellikle intikam/öç kavramıyla birlikte akıllara gelen kin duygusu için de genel ağ sözlüklerinde farklı yorumlar yapılmıştır. Bu değerlendirmelerden biri, söz konusu duygunun kişiye verdiği zararları anlatmaya yöneliktir; “en iyi insan tüketici”,²⁰ “Sevgiyle beslendiği takdirde sevilen için en büyük tehdittir, nefretle beslendiği takdirde ise nefret eden için.”²¹ veya “insanın düşebileceği en aciz durumlardan biri”dir.²²

Kin duygusunun insana yönelik yansımaları ile ilgili değişik yorumlara da rastlanmaktadır. Bunlardan en belirginini, söz konusu kavram hakkında ilk akla geleni veya söz konusu kavramın yaptığı çağrışımı dile getirmektir. Bu tür yorumlara göre kin, “Emin Bülent Serdaroğlu’na ait bir şiir”,²³ “1952 yılında basılmış bir Halil Soyuer şiiri”²⁴ veya “Xentrix’in bir albümü”,²⁵ “Sounds from the ground’un ilk albümü”dür.²⁶ Daha değişik bakış açılarına göre ise “İçinde erik kurusunu unutan bir kimsedir.”²⁷ veya “şeytanın kahkahası”dır.²⁸

Bunun dışında kin duygusunu bir çeşit *kişileştirme* ile açıklama yoluna gidenler de vardır. Bu tür yorumlarda kin için, “Bencilliğin çocuğudur.”,²⁹ “Veba mikrobudur.”³⁰ “evde beslenen bir tür hayvan”,³¹ “En kaliteli deve marka olanıdır, başka marka alınmamalıdır”³². İnsana vakur bir duruş kazandırdığına inananlara göre ise kin, “başı dik adam”dır.³³

Nefret

İntikam/öç kavramıyla birlikte akıllara gelen duygulardan biri de nefrettir. Nefret kavramı için Türkçe Sözlük, “bir kimsenin kötülüğünü, mutsuzluğunu istemeye yönelik

¹⁸ <http://www.antisourtimes.com> (21.02.2010).

¹⁹ *Türkçe Sözlük*, s. 1183.

²⁰ <http://sozluk.sourtimes.org> (17.02.2010).

²¹ <http://sozluk.sourtimes.org> (17.02.2010).

²² <http://www.itusozluk.com/index> (21.02.2010).

²³ <http://sozluk.sourtimes.org> (17.02.2010).

²⁴ <http://sozluk.sourtimes.org> (17.02.2010).

²⁵ <http://sozluk.sourtimes.org> (17.02.2010).

²⁶ <http://sozluk.sourtimes.org> (17.02.2010).

²⁷ <http://sozluk.sourtimes.org> (17.02.2010).

²⁸ <http://sozluk.sourtimes.org> (17.02.2010).

²⁹ <http://www.itusozluk.com/index> (21.02.2010).

³⁰ <http://www.itusozluk.com/index> (21.02.2010).

³¹ <http://sozluk.sourtimes.org> (17.02.2010).

³² <http://www.itusozluk.com/index> (21.02.2010).

³³ <http://sozluk.sourtimes.org> (17.02.2010).

duygu”³⁴ ifadelerine yer vermiştir. Anılan sözlüklerde bu duygunun insana ya da herhangi bir canlıya yönelik değerlendirilişinde nefret, ya bir insana ya da canlıya duyulur ya da insan veya canlılar vasıtasıyla açıklığa kavuşturulur. Buna göre nefret, “zayıflık göstergesi, bir tür işin kolayına kaçmak”³⁵ veya “Aşkın ev arkadaşıdır.”³⁶ Söz konusu duyguyu özümseyenlere göre, “Evladımdır, içimde büyütüyorum.”³⁷ hoşlanmadığı bir işi yaptıran kişiyle özdeşleştirenlere göre ise “evin aydınlığa bakan karanlık odasında uyurken ‘kalk işe git’ diye ayağıyla dürtten despot”tur.³⁸

Ayrıca kimilerine göre nefret, “Uykusundan uyandırılırsa en tehlikeli canavardır.”³⁹ “Genelde bir insan evladının muhatap olduğu anda kafeslemeye, eğitmeye, yok etmeğe çalıştığı vahşi bir hayvandır.”⁴⁰ ve “kalıcı olan, silinmeyen, sevginin zıttı, kendi zehrine sahip olan yılan”dır.⁴¹ Bunun yanında nefret, “hamam böceğine karşı beslenen duygu”⁴² veya “Tepe tomurcuğu ziyadesiyle iş gören bir bitkidir.”⁴³

İlgili sözlüklerde nefret için yapılan değerlendirme şekillerinden biri de tanınmış oyuncu ya da şarkıcıların içinde bulunduğu topluluğa; söylediği şarkı ya da oynadığı filme atıfta bulunmaktır. Bu tür yorumlar, ilgili kavramın kişiye o an çağrıştırdıklarının sonuçlarıdır. Buna göre nefret, “Ceza ve Dr. Fuch’tan kurulu Türkiye’nin en iyi rap grubu”,⁴⁴ “İstanbul şarkısını çok beğendiğim eskilerden bir grup”,⁴⁵ “Osman F. Seden Bey’in yönettiği, zengin fakat boşluktaki genç kızlar ve anaları konulu bir söyleşi filmidir.”⁴⁶ ve “Hülya Avşar ve Fatma Girik’in anne-kızı canlandırdığı film”dir.⁴⁷

Öfke

Öfke kavramı Türkçe Sözlük’te “Engelleme, incinme veya gözdağı karşısında gösterilen saldırganlık tepkisi, kızgınlık, hışım, hiddet, gazap”⁴⁸ biçiminde tanımlanmıştır. Genel ağ sözlüklerinde öfke kavramının insana veya herhangi bir canlıya yönelik

³⁴ *Türkçe Sözlük*, s. 1465.

³⁵ <http://sozluk.sourtimes.org> (17.02.2010).

³⁶ <http://sozluk.sourtimes.org> (17.02.2010).

³⁷ <http://sozluk.sourtimes.org> (17.02.2010).

³⁸ <http://sozluk.sourtimes.org> (17.02.2010).

³⁹ <http://sozluk.sourtimes.org> (17.02.2010).

⁴⁰ <http://sozluk.sourtimes.org> (17.02.2010).

⁴¹ <http://www.uludagsozluk.com> (21.02.2010).

⁴² <http://www.itusozluk.com/index> (21.02.2010).

⁴³ <http://sozluk.sourtimes.org> (17.02.2010).

⁴⁴ <http://sozluk.sourtimes.org> (17.02.2010).

⁴⁵ <http://www.antisourtimes.com> (21.02.2010).

⁴⁶ <http://sozluk.sourtimes.org> (17.02.2010).

⁴⁷ <http://www.itusozluk.com/index> (21.02.2010).

⁴⁸ *Türkçe Sözlük*, s. 1531.

değerlendirilişinde, bu durumun olumlu ya da olumsuz etkilere sahip olduğuna dair yorumlar öne çıkmaktadır. Buna göre öfke, “Doğru yönlendirilirse insanın en olmayacak sandığı işleri başarmasını sağlayabilir.”⁴⁹ Bu düşünceye karşı çıkanlara göre ise öfke zararlıdır; “Yanlış kararlar vermemize neden olan, hiddetten ayrı tutulması gereken bir olgudur öfke.”⁵⁰ ve “İnsanoğluna zarardan başka hiçbir faydası olmayan musibettir.”⁵¹

Öfkeyi insana veya herhangi bir canlıya yönelik olarak ele alan bir diğer yaklaşım, sevilmeyen tanınmış bir şahsa; hemcins ya da karşı cinse dairdir. Bu yaklaşıma göre öfke, “Ahmet Çakar denilince ilk akla gelen kelimedir.”⁵² “Kadınlara benzer, neresinden tutarsan tut, hep müstehcendir.”⁵³ ve “Gövdesi perdenin arkasındaki adamdır.”⁵⁴ İnsan dışındaki bir canlıya yönelik değerlendirmeye göre ise, “Kızgın demirden pençeleri var öfkenin.”⁵⁵

İnsana dair öfke tarifi ile ilgili yaklaşımlardan biri de daha önce intikam/öç, kin, nefret kavramlarında da değinildiği gibi, tanınmış kişilerin veya grubun içinde bulunduğu organizasyona atıfta bulunmaktır. Buna göre öfke, “başrollerinde Kadir İnanır, Hale Soygazi, Metin Serezli ve Yıldırım Önal’ın oynadığı bir Türk filmi”⁵⁶ “John Osborne’un *Look Back in Anger* adlı oyununun Türkçeye çevrilmiş adı”dır.⁵⁷ Ayrıca öfke, “Sadece bir Salman Rushdie kitabı değil.”⁵⁸ “A. Galip’in şiiri”⁵⁹ “Serkan Acı’ya ait bir şiir”;⁶⁰ “Erkin Koray’ın Gün Ola Harman Ola albümünden çok iyi bir şarkıdır.”⁶¹ ve “Mara’nın şarkısıdır aynı zamanda.”⁶²

Genel ağ sözlüklerinde öfke kavramını açıklarken yararlanılan yollardan biri de renklerdir. Çeşitli renklere değişik anlamlar yükleyerek açıklama yapanlara göre öfke, “Üç renge ayrılır; kırmızı, yeşil ve beyaz. Kırmızı öfke düşmana duyulan öfkedir; hiçbir zaman geçmez, kalıcıdır. Yeşil kendinize olan öfkenizdir; zaman zaman kendinizle baş başa kalınca yeşerir. Beyaz sevdiğiniz birine olan öfkenizdir; özür dilediğinde, güldüğünde, bir süre sonra bir araya geldiğinizde unutursunuz, her şey bembeyaz olur.”⁶³

⁴⁹ <http://sozluk.sourtimes.org> (17.02.2010).

⁵⁰ <http://sozluk.sourtimes.org> (17.02.2010).

⁵¹ <http://sozluk.sourtimes.org> (17.02.2010).

⁵² <http://www.uludagsozluk.com> (21.02.2010).

⁵³ <http://www.itusozluk.com/index> (21.02.2010).

⁵⁴ <http://www.uludagsozluk.com> (21.02.2010).

⁵⁵ <http://sozluk.sourtimes.org> (17.02.2010).

⁵⁶ <http://sozluk.sourtimes.org> (17.02.2010).

⁵⁷ <http://sozluk.sourtimes.org> (17.02.2010).

⁵⁸ <http://sozluk.sourtimes.org> (17.02.2010).

⁵⁹ <http://sozluk.sourtimes.org> (17.02.2010).

⁶⁰ <http://www.itusozluk.com/index> (21.02.2010).

⁶¹ <http://www.itusozluk.com/index> (21.02.2010).

⁶² <http://sozluk.sourtimes.org> (17.02.2010).

⁶³ <http://www.uludagsozluk.com> (21.02.2010).

Hınç

Hınç kavramı için Türkçe Sözlük'te “Öç alma duygusu ile dolu öfke, kin, gayz”⁶⁴ ifadeleri kullanılmıştır. Hınç kavramı ile ilgili insana yönelik değerlendirmelerde, daha önceki kavramların birçoğunda olduğu gibi, genelde söz konusu kavramla ilgili ilk akla gelen düşünce paylaşılmıştır. Bu tür yaklaşımlara göre hınç, “öç almayı tasarlayan”dır.⁶⁵ Ayrıca hınç, “Emrah’ın bir filmi”⁶⁶ ve “bkz. Hıncal Uluç”tur.⁶⁷ Söz konusu kavramın neden olduğu tahribata vurgu yapmak için ise hınç, “akut bir hadise”dir.⁶⁸

2. Nesneye Yönelik Değerlendirmeler

İntikam/Öç

Nesneye yönelik intikam/öç kavramları, genel ağda genellikle Sherlock Holmes’in söylediği ve kısaca intikam/öç’ün “soğuk yenen bir yemek” olduğunu vurgulayan sözü etrafında gelişmektedir. Bu ifadeden esinlenerek yapılan yorumlarda kişi, kendisinden de bir şeyler katarak anılan sözlere değişik boyutlar kazandırmaktadır.

Nesneye yönelik değerlendirmelerde intikam/öç, “Sherlock Holmes diyor ki intikam yüzümüzde gülümseme ile servis edilmesi gereken soğuk bir yemektir.”⁶⁹ gibi doğrudan veya dolaylı olarak yansıtılmaktadır. Ancak bu tür değerlendirmeler gülmeceye dayalı yorumların yapılmasına da zemin hazırlamaktadır; “İntikam soğuk yenen bir yemektir lafına binaen ‘niye? İntikam zeytinyağlı mı?’ esprisi yapılabilen kavramdır”.⁷⁰

Genel ağ sözlüklerinde intikam/öç duygusu için zaman zaman değişik benzetmelere dayalı yorumlara da rastlanmaktadır. Bunlardan biri de ilgili duygu veya davranışı başka bir nesne ile açıklamaktır. Buna göre intikam/öç, “Fitili nefret olan bir dinamittir.”⁷¹ “Kişinin iradesiyle kontrol edip empatisiyle içinde öldürdüğü etçil sarmaşık çiçeğidir.”⁷² “Yudum yudum içilen bir şarap gibidir.”⁷³ “Ezilen üzümün insanı sarhoş ederek elde ettiği başarıdır.”⁷⁴ veya “tıpkı pilakiye benzeyen, sıcakken ağız yakan duygu”⁷⁵dur. Daha değişik

⁶⁴ *Türkçe Sözlük*, s. 884.

⁶⁵ <http://sozluk.sourtimes.org> (17.02.2010).

⁶⁶ <http://sozluk.sourtimes.org> (17.02.2010).

⁶⁷ <http://www.ktuzozluk.com/#q-intikam> (21.02.2010).

⁶⁸ <http://sozluk.sourtimes.org> (17.02.2010).

⁶⁹ <http://sozluk.sourtimes.org> (17.02.2010).

⁷⁰ <http://www.ituzozluk.com/index> (21.02.2010).

⁷¹ <http://sozluk.sourtimes.org> (17.02.2010).

⁷² <http://sozluk.sourtimes.org> (17.02.2010).

⁷³ <http://sozluk.sourtimes.org> (17.02.2010).

⁷⁴ <http://www.ituzozluk.com/index> (21.02.2010).

⁷⁵ <http://www.ituzozluk.com/index> (21.02.2010).

bir yaklaşıma göre ise intikam/öç, “Sıcak su olmadığında yurdun asansörünün kablolarını kesmektir.”⁷⁶

Kin

Kin duygusunun nesneye yönelik yansımalarını işleyen yorumlarda da değişik bakış açılarını ortaya koyan ifadelere rastlanmaktadır. Bu tür yorumlarda kin, “Japonca altın”,⁷⁷ “Çin müziğine özgü yedi telli bir çalgı”,⁷⁸ “en kaliteli pergel takımlarının sahip olduğu, çok ama çok zor bulunan Çek markası”,⁷⁹ “Coca Cola’nın sahip olduğu içecek markalarından birisidir”⁸⁰.

Bunun yanında daha değişik yorumlara göre kin, “Sahibine zarar veren zehirli bir sarmaşıktır.”⁸¹, “kın, bıçak ve kılıç gibi aletlerin kabına verilen ad”dır⁸². Ayrıca bu duygunun unutulmama özelliğini vurgulamak için “Hafızaya çakılan bir kazıktır”⁸³.

Nefret

Nefret kavramının nesneye dayalı değerlendirmelerinde, söz konusu kavram genellikle başka bir nesne aracılığıyla açıklama yoluna gidilmiştir. Açıklamaya aracılık eden nesne zaman zaman değişkenlik gösterebilmektedir. Buna göre, “Nefret tükenmeyen bir tabak kuru fasulyedir.”⁸⁴, “Ağızda büyüyen et parçasıdır.”,⁸⁵ “Yemek gibi bir şey, yedikçe yiyorsunuz.”⁸⁶ ve “aşk şarabının biricik mezesi”dir⁸⁷. Bu tür yiyeceklere dayalı yorumlar olabildiği gibi, aynı zamanda nefret, “zaman öğütücü”,⁸⁸ “acının morfini”,⁸⁹ “Bir giyotin parçasıdır.”⁹⁰ ve “Keskin sirke küpüne zarardaki ‘keskin sirke’ nefrettir.”⁹¹ şeklinde de olabilmektedir.

Daha değişik bakış açılarına göre nefret, “Atık plutonyum bir yakıt çubuğudur”,⁹² “İçindeki kılıçtır insanın; önce onlara, en son kendine çektiği.”,⁹³ “insanların kendilerine zarar

⁷⁶ <http://www.antisourtimes.com> (21.02.2010).

⁷⁷ <http://sozluk.sourtimes.org> (17.02.2010).

⁷⁸ <http://www.uludagsozluk.com> (21.02.2010).

⁷⁹ <http://sozluk.sourtimes.org> (17.02.2010).

⁸⁰ <http://sozluk.sourtimes.org> (17.02.2010).

⁸¹ <http://sozluk.sourtimes.org> (17.02.2010).

⁸² <http://www.antisourtimes.com> (21.02.2010).

⁸³ <http://sozluk.sourtimes.org> (17.02.2010).

⁸⁴ <http://sozluk.sourtimes.org> (17.02.2010).

⁸⁵ <http://sozluk.sourtimes.org> (17.02.2010).

⁸⁶ <http://sozluk.sourtimes.org> (17.02.2010).

⁸⁷ <http://www.uludagsozluk.com> (21.02.2010).

⁸⁸ <http://sozluk.sourtimes.org> (17.02.2010).

⁸⁹ <http://sozluk.sourtimes.org> (17.02.2010).

⁹⁰ <http://www.uludagsozluk.com> (21.02.2010).

⁹¹ <http://www.uludagsozluk.com> (21.02.2010).

⁹² <http://sozluk.sourtimes.org> (17.02.2010).

veren obje”⁹⁴ ve “Seren Serengil’in 177 sayfalık kitabı”dır⁹⁵. Çin mallarının dünyanın her tarafına kök salmasına atıfta bulunarak yapılan bir yoruma göre ise nefret, “Çin malı olmayan tek duygu”dur.⁹⁶

Öfke

Öfke kavramının nesneye ilişkin açıklamalarında da farklı bakış açıları görülmektedir. Bunlardan biri, bu kavramı “zehir” ya da “panzehir” olarak nitelemektir; “Kısa süreli bir panzehirdir.”⁹⁷ “Yavaş yavaş öldüren bir zehir gibidir.”⁹⁸ Bunun yanında kimilerine göre öfke, “içimde saklı duran keskin sirke”⁹⁹, “İnsanın yedikçe yiyesinin geldiği bir tatlıdır ki ömür damacasından yudum yudum su içilmedikçe vücuttaki yanma hissi geçmez.”¹⁰⁰ Ayrıca öfke, olumlu ve olumsuz özelliklere sahiptir; “Alınacak olan kararlar için bir tuzaktır öfke.”¹⁰¹ buna karşın “Motivasyon için mükemmel bir araçtır ama silah olarak kullandığınızda elinizde patlar.”¹⁰²

Öfke kavramının nesneye yönelik değerlendirilişinde bir diğer yaklaşım, söz konusu kavramı somut bir nesne gibi düşünmek ve benzetmeye dayalı olarak açıklamaktır. Buna göre öfke; “Bir trampelen; öyle durur ki zıplasan başın göğşe erecek. Bazen birinden vazgeçebilmek için anahtardır.”¹⁰³ Daha değişik bir yaklaşıma göre ise öfke, “Elimizde tuttuğumuz kızgın bir taştır ve kafasına indirilmek üzere muhatabını bekler.”¹⁰⁴ Kimine göre de “hep önünden geçilen bir hamam”dır.¹⁰⁵

Hınç

Hınç kavramının nesneye yönelik ele alınışına dair anılan genel ağ sözlüklerinde herhangi bir yoruma rastlanmamıştır.

3. Duygu veya Düşünceye Yönelik Değerlendirmeler

İntikam/Öç

---

⁹³ <http://sozluk.sourtimes.org> (17.02.2010).

⁹⁴ <http://www.antisourtimes.com> (21.02.2010).

⁹⁵ <http://sozluk.sourtimes.org> (17.02.2010).

⁹⁶ <http://www.itusozluk.com/index> (21.02.2010).

⁹⁷ <http://sozluk.sourtimes.org> (17.02.2010).

⁹⁸ <http://www.itusozluk.com/index> (21.02.2010).

⁹⁹ <http://sozluk.sourtimes.org> (17.02.2010).

¹⁰⁰ <http://www.itusozluk.com/index> (21.02.2010).

¹⁰¹ <http://www.uludagsozluk.com> (21.02.2010).

¹⁰² <http://sozluk.sourtimes.org> (17.02.2010).

¹⁰³ <http://sozluk.sourtimes.org> (17.02.2010).

¹⁰⁴ <http://sozluk.sourtimes.org> (17.02.2010).

¹⁰⁵ <http://sozluk.sourtimes.org> (17.02.2010).

İntikam/öç kavramının genel ağ sözlüklerinde değerlendiriliş şekillerinden biri de söz konusu duyguyu başka bir duygu veya davranış ile açıklamaktır. Bu tür değerlendirmelere örnek olmak üzere intikam, “Kinin icraata geçen hâlidir.”¹⁰⁶ “Nefretle acizliğin birleştiği noktada patlak veren bir duygudur.”¹⁰⁷ veya “Adaletle karıştırılmaması gereken duygudur.”¹⁰⁸

Kin

Kin kavramını duygu boyutuyla ele alan yorumlarda bu kavram olumlu ve olumsuz olmak üzere iki yönüyle değerlendirilmektedir. Kin kavramının insana zarar verdiğini düşünen yaklaşımlara göre kin, “yıkıcı duygulardan biri, hayata bakış açısını olumsuz yönde değiştiren enerji hırsızı”dır.¹⁰⁹ İnsana olumlu yönde katkısı olduğunu düşünenlere göre ise kin, “insanı son derece diri, canlı ve motive tutan; sayesinde hayata asılmaya başlanan duygu”¹¹⁰ ve “hafızayı diri tutan his”tir.¹¹¹

Bunların dışında ilgili site yazarlarına göre kin aynı zamanda “nefretin çifte kavrulmuşu”,¹¹² “intikam ve öç almayı amaçlama durumu”,¹¹³ “Gizli düşmanlık; tutulur, beslenir, güdülür, duyulur; çok amaçlıdır.”¹¹⁴ Kimilerine göre de “Aşk gibi bir duygudur; ikisinde de asla unutmazsınız.”¹¹⁵

Nefret

Nefret kavramını duygu yönüyle ele alan yorumlarda başlıca iki özellik ön plana çıkmaktadır. Bunlardan biri söz konusu duygunun olumsuz; diğeri de olumlu olduğunu vurgulamaktadır. Nefretin insana zararı olan bir duygu olduğunu düşünenlere göre nefret, “Doğru karar vermeyi engeller, muhtemelen yanlış karar veririr.”¹¹⁶ “hissedenden başkasına zarar vermeyecek duygulardan bir tanesi”dir.¹¹⁷ Nefretin insana yararlı olduğunu düşünen değerlendirmelere göre ise nefret, “ayakta kalmayı sağlayan duygu”,¹¹⁸ “İnsanı insan yapan

¹⁰⁶ <http://sozluk.sourtimes.org> (17.02.2010).

¹⁰⁷ <http://sozluk.sourtimes.org> (17.02.2010).

¹⁰⁸ <http://www.itusozluk.com/index> (21.02.2010).

¹⁰⁹ <http://sozluk.sourtimes.org> (17.02.2010).

¹¹⁰ <http://sozluk.sourtimes.org> (17.02.2010).

¹¹¹ <http://www.uludagsozluk.com> (21.02.2010).

¹¹² <http://sozluk.sourtimes.org> (17.02.2010).

¹¹³ <http://www.antisourtimes.com> (21.02.2010).

¹¹⁴ <http://www.itusozluk.com/index> (21.02.2010).

¹¹⁵ <http://www.itusozluk.com/index> (21.02.2010).

¹¹⁶ <http://sozluk.sourtimes.org> (17.02.2010).

¹¹⁷ <http://www.antisourtimes.com> (21.02.2010).

¹¹⁸ <http://sozluk.sourtimes.org> (17.02.2010).

ilkel bir duygudur, içgüdüselidir, kaçınılmazdır.”¹¹⁹ ve “insanı yaşama bağlayan, bir kere doğdu mu durdurulması imkânsız olan duygu”dur.¹²⁰

Nefreti öfke ve acıyla harmanlayan değerlendirmelere göre ise nefret, “bir adamın, sülalesini, karısını ve çocuğunu öldüren adamı yolda tesadüfen gördüğünde bakışlarından okuyabileceğiniz ifade”dir.¹²¹ Yine söz konusu kavramın akla ilk geleni söylediği yaklaşımlara örnek olmak üzere nefret, “3 Aralık 2006 Fenerbahçe-Galatasaray maçı sonrasında bu entry’i yazdıran duygu”dur.¹²² Kavram hakkında bilgi vermek isteyen biri ise söz konusu sözcük için “Arapça bir kelimedir.”¹²³ değerlendirmesinde bulunmuştur.

Öfke

Duygu ve düşünceye dayalı öfke yorumlarında söz konusu kavram, yine olumlu ve olumsuz olmak üzere başlıca iki özellik olarak görünmektedir. Öfkenin insana olumlu katkı yaptığını düşünenlere göre öfke, “en tatlı duygulardan biri”,¹²⁴ “Kontrol edebildiğiniz sürece güzel bir duygudur.”¹²⁵ ve “belli bir düzeyde olursa insana dinginlik veren ve uyuşukluktan kurtaran duygu”dur.¹²⁶ Öfkenin zararlı olduğunu düşünenlere göre ise öfke, “hayatta iken hayatı elimizden alan, aynı zamanda hayatın tam ortasına kendi açtığımız yaralarımızla bizi iten duygu”¹²⁷ ve “Yangın gibidir; alevlendiği an gücünün doruğundadır, herkese meydan okur.”¹²⁸

Öfke kavramı için bilgi vermeye yönelik yaklaşımlarda ise genellikle söz konusu kavramın anlamı veya çağrışımları üzerinde durulmaktadır. Buna göre öfke, “Eski Türkçede ‘akciğer’ (öbke-övke-öpke) ve aynı zamanda bugün olduğu gibi ‘hiddet, kızgınlık’ anlamındadır.”¹²⁹ ve “modern Yunancada ‘thymos’ anlamına gelen sözcük”tür.¹³⁰

Hınc

¹¹⁹ <http://sozluk.sourtimes.org> (17.02.2010).

¹²⁰ <http://sozluk.sourtimes.org> (17.02.2010).

¹²¹ <http://www.uludagsozluk.com> (21.02.2010).

¹²² <http://sozluk.sourtimes.org> (17.02.2010).

¹²³ <http://www.uludagsozluk.com> (21.02.2010).

¹²⁴ <http://sozluk.sourtimes.org> (17.02.2010).

¹²⁵ <http://sozluk.sourtimes.org> (17.02.2010).

¹²⁶ <http://www.itusozluk.com/index> (21.02.2010).

¹²⁷ <http://sozluk.sourtimes.org> (17.02.2010).

¹²⁸ <http://sozluk.sourtimes.org> (17.02.2010).

¹²⁹ <http://sozluk.sourtimes.org> (17.02.2010).

¹³⁰ <http://sozluk.sourtimes.org> (17.02.2010).

Hınç kavramıyla ilgili söz konusu genel ağ sözlüklerinde diğer kavramlara oranla daha az veriye rastlanmaktadır. Duygu yönüyle hınç kavramını yorumlayan birine göre hınç, “bir çeşit duygu; belli bir hedefe yönelmiş, engellenemez zarar verme güdüsü”dür.¹³¹

Sonuç

Toplum tarafından olumlu veya olumsuz birer duygu/davranış şekli olarak nitelendirilen intikam/öç, kin, nefret, öfke, hınç kavramlarının genel ağ sözlüklerindeki değerlendirilme biçimleri bu çalışmada ele alındı. Böylece kendi içlerinde belli bir kamuoyu oluşturan bu tür sitelerin bahsedilen kavramlara bakışı belirtmeye çalışıldı. Zaman zaman farklı yorumlara rastlansa da toplumun genelinin söz konusu kavramlara bakışını nispeten genel ağ sözlüklerinde de görmek mümkündür.

Genel ağda faaliyet gösteren *Ekşi Sözlük*, *Uludağ Sözlük*, *İTÜ Sözlük*, *Antisourtimes* ve *KTÜ Sözlük* gibi sanal sözlüklerde intikam/öç, kin, nefret, öfke, hınç kavramlarının ele alınışında birçok ortak özelliğin oluştuğu görülmüştür. Bunlar;

1. Söz konusu kavramın yaptığı ilk çağrışımın veya akla gelen düşüncenin ilgili siteye yazılması
2. Kavramın olumlu ve olumsuz bir duygu veya davranış şekli olduğunun nedenleriyle belirtilmesi
3. Söz konusu kavramı şahıs, nesne ya da duyguya yönelik değerlendirmelerin olması
4. Kavramların şahıslara yönelik değerlendirilişinde genellikle tanınmış kişi ya da gruplardan yararlanılması
5. Yorumların yazılışında herhangi bir imla ve anlatım kaygısının taşınmamasıdır.

Kaynaklar

- Akalın, Şükrü Halûk, “Bilişim Türkçesi”, *Türk Dili*, C. 2002/2, S. 609, Eylül 2002, s. 472-481.
- Altan, Mustafa Zülküf, “İnternet ve Eğitim”, *Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, S. 23, 2007/2, s. 569-577.

---

¹³¹ <http://www.itusozluk.com/index> (21.02.2010).

- Artun, Erman, “Günümüz İnternet Ortamında Türkoloji Araştırma Merkezleri Web Sitelerinin Türk Kültürünün Tanıtımına Katkıları”,
http://turkoloji.cu.edu.tr/makale_bilgi_sistemi, s. 1-7 (15.03.2010).
- Çakır, Hamza - Topçu, Hakan, “Bir İletişim Dili Olarak İnternet”, *Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, S. 19, 2005/2, s. 71-96.
- Kara, Mehmet, “İnternet Türkçesinin Çılgılığı: Türkçe Dili (!) ve Diğerleri”, *Akademik Araştırmalar Dergisi*, S. 30, 2006, s. 157-70.
- Kocaer, Sibel, “Bir Sosyal Kontrol Aracı Olarak Beddualar ve İnternet”, *Millî Folklor*, S. 75, 2007, s. 30-33.
- Türkçe Sözlük*, (10. Baskı), Türk Dil Kurumu yayınları, Ankara 2005.
- Uçar, Aslı, “Ekşi Sözlük: Format Sözlükçüleri Gözetliyor”, *Millî Folklor*, S. 71, 2006, s. 39-43.
- Yazım Kılavuzu*, (24 Baskı), Türk Dil Kurumu yayınları, Ankara 2005.
- Yıldırım, Faruk; Tahiroğlu, B. Tahir, “İnternette Türkçe Kullanımı Sorunları”, *Türkçenin Çağdaş Sorunları*, (2. Baskı). (Hızl. Gürer Gülsevin-Erdoğan Boz), Gazi Kitabevi, Ankara 2006, s. 361-378.
- <http://www.antisourtimes.com> (21.02.2010).
- <http://www.itusozluk.com/index> (21.02.2010).
- <http://www.ktusozluk.com/#q-intikam> (21.02.2010).
- <http://sozluk.sourtimes.org> (17.02.2010).
- <http://www.uludagsozluk.com> (21.02.2010).